

УДК 336.012.23

Малюкіна Анастасія Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів

Харківського національного економічного

університету імені Семена Кузнеця

ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Анотація. У роботі розглянуті основні питання щодо сутності фінансових ризиків. На основі узагальнення було проаналізовано основні види фінансових ризиків. Особливу увагу приділено фінансовим ризикам підприємства, які розподілено за 3-ма рівнями.

Ключові слова: ризик, фінансові ризики, види фінансових ризиків, класифікація фінансових ризиків.

Аннотация. В работе рассмотрены основные вопросы относительно сущности финансовых рисков. На основе обобщения было проанализировано основные виды финансовых рисков. Особое значение уделено финансовым рискам предприятия, которые распределяются по 3-м уровням.

Ключевые слова: риск, финансовые риски, виды финансовых рисков, классификация финансовых рисков.

Abstract. In work the main questions concerning essence of financial risks are considered. On the basis of generalization it was analysed main types of financial risks. Special value is given to financial risks of the enterprise which are spread on the 3rd levels.

Keywords: risk, financial risks, types of financial risks, classification of financial risks.

Вступ. Однією з причин наявності збиткових підприємств, великої кількості банкрутів можна вважати недосконалу систему управління підприємствами України, у зв'язку з цим існує необхідність удосконалення механізму управління підприємством на основі врахування фінансових ризиків.

Ризик необхідно враховувати на всіх етапах формування і функціонування системи управління підприємством, що дає можливість не тільки зменшити ймовірність і розмір можливих та реальних збитків, але й створити умови для одержання найкращих фінансових результатів.

Постановка проблеми. Фінансові ризики грають важливу роль для українських підприємств. Це викликано нестабільністю зовнішнього середовища. Тому визначення та обґрунтування рівня фінансових ризиків є одним із актуальних завдань в практичній діяльності підприємств України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження останніх літературних джерел, в яких висвітлено розв'язання поданого питання, свідчить про те, що проблематикою фінансових ризиків займаються вітчизняні автори (Д. Б. Антишев, І. А. Бланк, М. І. Диба, Л. О. Коваленко, В. Г. Козлов та ін.) та закордонні автори (Альтман Э., Бегли Дж., Бивер У., Леннокс К., Минг Дж., Минусси Дж., Супрамайнен Д., Олсон Дж., Уаттс С., Уайт М.). В працях вказаних авторів в основному висвітлюється сутність фінансових ризиків та їх види.

Постановка цілей. Метою статті є узагальнення класифікації фінансових ризиків та вибір рівнів для удосконалення системи управління на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Під фінансовим ризиком підприємства розуміють імовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу або капіталу в ситуації невизначеності умов здійснення його фінансової діяльності [4, с. 24].

Усі види фінансових ризиків узагальнено за допомогою економічної літератури [3, 5] та наведено у табл. 1.

Класифікація фінансових ризиків

Класифікаційні ознаки	Види фінансових ризиків
За видами	ризик зниження фінансової стійкості
	ризик неплатоспроможності
	інвестиційний ризик
	інфляційний ризик
	процентний ризик
	валютний ризик
	депозитний ризик
	кредитний ризик
	податковий ризик
	структурний ризик
	криміногенний ризик
За об'єктом, який характеризують	ризик окремої фінансової операції
	ризик різних видів фінансової діяльності
	ризик фінансової діяльності підприємства в цілому
За сукупністю досліджуваних інструментів	індивідуальний фінансовий ризик
	портфельний фінансовий ризик
За комплексністю дослідження	простий фінансовий ризик
	складний фінансовий ризик
За джерелом виникнення	зовнішній, систематичний або ринковий ризик
	внутрішній, несистематичний або специфічний ризик
За фінансовими наслідками	ризик, що спричиняє економічні втрати
	ризик, що спричиняє втрачену вигоду
	ризик, що спричиняє як економічні втрати, так і додаткові доходи
За характером прояву в часі	постійний фінансовий ризик
	тимчасовий фінансовий ризик
За рівнем фінансових втрат	припустимий фінансовий ризик
	критичний фінансовий ризик
	катастрофічний фінансовий ризик
За можливістю передбачення	прогнозований фінансовий ризик
	не прогнозований фінансовий ризик
За можливістю страхування	фінансовий ризик, який можна страхувати
	фінансовий ризик, який не підлягає страхуванню

Практичний інтерес має запропонований Д. Б. Антишевим [1] розподіл основних видів фінансових ризиків за рівнями, що представлений на рис. 1.

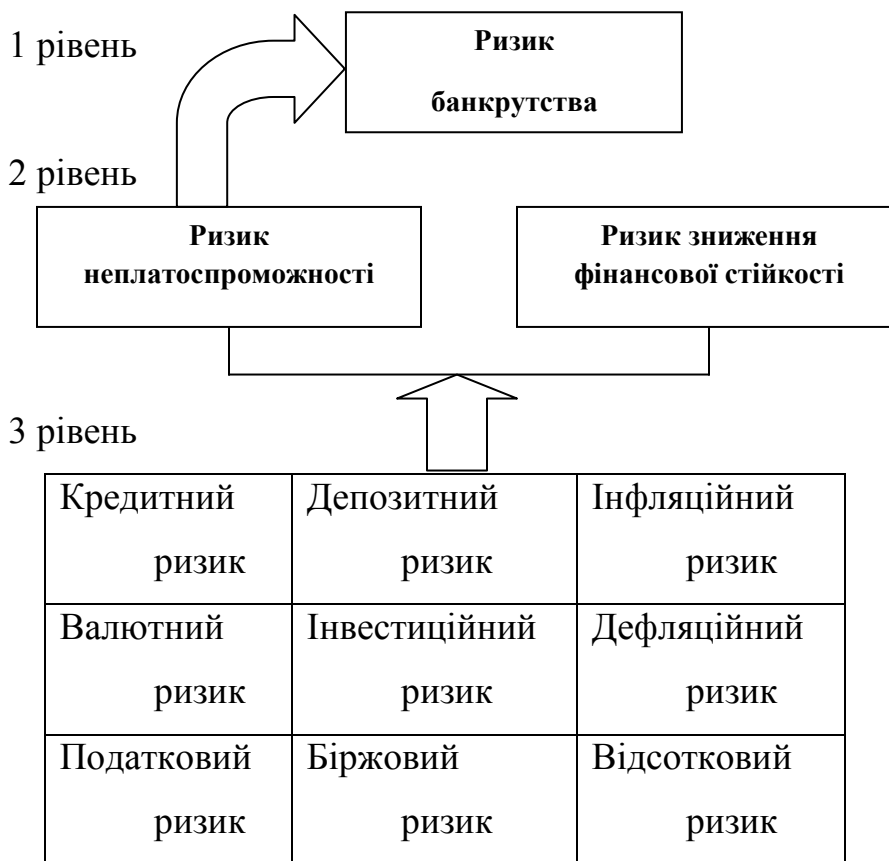

Рис. 1. Фінансові ризики підприємства: розподіл за рівнями

Перший рівень представлений ризиком банкрутства підприємства. Банкрутство підприємства є інтегральним ризиком, оскільки не тільки вплив фінансових ризиків може призвести до загрози банкрутства.

Другий рівень багаторівневої класифікації фінансових ризиків представлений узагальнюючими ризиками. Це такі види фінансових ризиків, як ризик зниження фінансової стійкості і ризик неплатоспроможності. Дані види фінансових ризиків можуть генеруватися в ризик банкрутства. Спираючись на класифікацію фінансових ризиків, запропоновану І. А. Бланком, Д. Б. Антишев [1, 2] виділяє ризик неплатоспроможності і ризик зниження фінансової стійкості і стверджує, що дані види фінансових

ризиків повинні виділятися в окрему групу і складати окремий рівень багаторівневої класифікації фінансових ризиків.

Третій рівень багаторівневої класифікації фінансових ризиків підприємства складають конкретні фінансові ризики. Дані види ризиків пов'язані з конкретними видами діяльності підприємства: інвестиційний ризик, інфляційний ризик, дефляційний ризик, процентний ризик, депозитний ризик, валютний ризик, кредитний ризик, податковий ризик, біржовий ризик.

Між ризиками другого рівня і ризиком банкрутства підприємства існують зв'язки. Хронічна неплатоспроможність підприємства може привести підприємство до банкрутства, якщо не застосовуються необхідні антикризові заходи.

Аналіз фінансових ризиків третього і другого рівнів дозволяє зробити висновок про те, що конкретні ризики третього рівня при неправильному управлінні ними можуть привести підприємство до втрати платоспроможності і зниження фінансової стійкості. Високі темпи зростання інфляції, збільшення дебіторської заборгованості в результаті впливу кредитного ризику, несприятлива зміна валютного курсу, збільшення податкових ставок та інші можуть привести підприємство не тільки до тимчасової неплатоспроможності, а й до хронічної, що призводить до зниження фінансової стійкості.

Між фінансовими ризиками першого, другого і третього рівнів існують вертикальні зв'язки. Таким чином, ризики третього рівня можуть створювати ризики другого рівня, які, в свою чергу, можуть створювати ризик банкрутства підприємства. Крім вертикальних зв'язків існують горизонтальні взаємозв'язки фінансових ризиків третього рівня, тобто втрати по одному виду фінансового ризику можуть генерувати втрати по іншому виду фінансового ризику [1].

Висновки. Таким чином, фінансовий ризик за своєю природою передбачає невизначеність, тому його класифікація не може бути ідеальною. Будь-який рівень ризику має на меті максимальне наближення до реального результату, але не дає змоги зовсім уникнути помилок. Проблеми виміру та

управління ризиками не можуть бути ефективно вирішені набором окремих заходів. Це вирішується виключно побудовою та впровадженням комплексної системи управління фінансовими ризиками.

Список використаної літератури

1. Антышев Д. Б. Управление финансовыми рисками промышленного предприятия [Электронный ресурс] / Д. Б. Антышев // Управление рисками в России. – Режим доступа: <http://www.risk-manage.ru/research/prom/part3/>
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльта, Ника-Центр, 2006. – 656 с.
3. Диба М. І. Основні джерела фінансових ризиків / М. І. Диба // Фінанси підприємств. – 2009. – №5. – С. 101 – 111.
4. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
5. Козлов В. Г. Класифікація фінансових ризиків [Електронний ресурс] / В. Г. Козлов // Сайт «Деньги и Кредит». – Режим доступа: <http://kopiuka.org.ua/?p=136>.

Інформація про автора

Малюкіна Анастасія Олександрівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

(knastya12@rambler.ru)

Контактний номер - 0953186919